

Dzīvās tradīcijas

Unikālais vieno
SUITI

SUITU stila
grāmata

Šī publikācija ir finansēta Igaunijas - Latvijas Programmas no Eiropas Reģionālās attīstības fonda projekta "Mazo etnisko kultūrtelpu attīstība un popularizēšana kā tūrisma galamērķis" ietvaros.

Šī publikācija atspoguļo autora viedokli. Programmas vadošā iestāde neatbild par tajā ietvertās informācijas iespējamo izmantošanu.

Teksta autori:

Juris Lipsnis, Dace Martinova, Māra Rozentāle

Foto un ilustrāciju autori:

Dzintars Leja, Kārlis Lipsnis

Dizains un makets: Natalja Štefaņuka

ISBN 978-9934-8369-2-3

Interreg
Estonia-Latvia
European Regional Development Fund

EUROPEAN UNION

Projektā "Mazo etnisko kultūrtelpu attīstība un popularizēšana kā tūrisma galamērķis" ir iekļauti četri etnisko kultūru reģioni - Setu zeme (Setomaa) un Kihnu sala Igaunijā, Lībiešu krasts un Suišu novads Latvijā. Visi šie reģioni ir īpaši un unikāli ar savu etnisko kultūru un vērtībām, un sauklis "Dzīvās tradīcijas: Unikālais vieno" apvieno visus četrus reģionus, izceļot to, ka katrā reģionā ikdienā tiek uzturētas vietējās unikālās tradīcijas.

Lauku Ceļotājs
www.celotajs.lv

ALSUNGAS
NOVADS

KULDĪGAS
NOVADS

VENTSPILS
NOVADS

1. Kas ir suiti?

Suiti ir katoļu sala luterticīgajā Kurzemē ar centru Alsungā un ar gandrīz 400 gadus garu vēsturi. Savulaik tas viss bija vienas - grāfu Šverinu - dzimtas īpašums, kas aptuveni aptver tagadējo Alsungas novada un Gudenieku un Jūrkalnes pagasta teritoriju. Kad Kurzeme 1561. gadā piedzīvoja reformāciju, arī šis novads pārgāja luterticībā. Taču novada īpašnieks Johans Ulrihs fon Šverins karadienesta laikā pie Polijas karaļa ieskatījās poļu aristokrātē Barbarā Konarskā un pirms savām kāzām 1623. gadā kļuva par katoli. Kad Johans Ulrihs pēc sava tēva nāves 1632. gadā atgriezās Alsungā, tas uzaicināja uz šo vietu jezuītus, lai tie pievērstu katoļticībai arī pārējos novada iedzīvotājus. No šī gada tad arī sākas suitu vēsture. Šai novadā tautas tradīcijas ir neatdalāmi savijušās kopā ar kristīgajām, veidojot tik unikālu kultūrtelpu, ka tā 2009.gadā iekļauta UNESCO Neatliekami glābjamā pasaules nemateriālās kultūras mantojuma sarakstā. Mūsdienās vēsturiskajā suitu novadā ietilpst Alsungas novads, Ventspils novada Jūrkalnes pagasts un Kuldīgas novada Gudenieku pagasts (tai skaitā Basu ciems).

2. Suitu kultūrtelpas simboli

Suitu karogs

Karoga pamatu veido Kurzemes hercogistes Bīronu perioda sarkanbaltais karogs. Tas ir simboliski, jo kopš 1561. gada vēsturiskā Suitu novada teritorija bija iekļauta Kurzemes hercogistē un laikā no 1738. līdz 1795. gadam tā bija hercogu Bīronu privātipašums. Tā kā suitu izcelšanās un sava īpašā identitāte gandrīz 400 gadu garumā ir pastāvējusi, pateicoties katoļu baznīcai, karoga fons tika papildināts ar novada vecākās baznīcas - Alsungas Sv. Miķeļa katoļu baznīcas - torņa veco krustu pelēkā krāsā ar melnu apmali.

Suitu karoga krāsas - sarkans, balts, pelēks - labi sasaucas arī ar Šverinu dzimtas ģerboņa krāsām, kuras ir sarkans un sudrabs. Karogs publiski pirmo reizi tika izmantots piketā pie Ministru kabineta ēkas Rīgā 2007. gada 4. septembrī. Tā paša gada 30. septembrī viņa ekselence, Romas katoļu baznīcas Liepājas un Kurzemes bīskaps Vilhelms Lapelis Alsungas baznīcā veica pirmā suitu karoga iesvētīšanu.

Logotips "Suitu kultūrtelpa"

Suitu kultūrtelpas logotips veidots, izmantojot suitos bieži sastopamo jumja zīmi, kas simbolizē auglību un dzīvības sākumu. Jumis ietver suitos raksturīgākās villaines - trakās drānas - rakstu.

Logotipu var izmantot visi, kas ikdienā uztur un daudzina suitu tradīcijas. Logotips lietojams mārketinga un komunikācijas vajadzībām - brošūrās, mājas lapās, uz suvenīriem u.c. Logotips pieejams mājas lapā www.suitunovads.lv.

Devīze:

SUITI BIJA, IR UN BŪS!

Logotips "Tapis Suitos"
mājražotājiem un amatniekiem

tapis Suitos

Logotipa izmantošanas noteikumi

Ja tiek izmantots krāsains fons, logotipam jābūt norobežotam ar baltu kontūru, kura platums ir 3/4 daļas no jumtiņa biezuma

Fontu garnitūras

Nautilus Pompilius

A Ā B C Č D E Ē F G Ģ H Ī J K Ķ L Ļ M N Ņ O P
Q R S Š T U Ū V X Y W Z Ž
a ā b c č d e ē f g ģ h i j k ķ l ļ m n ņ o p
q r s š t u ū v x y z ž 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 ! ? . ,

Myriad Pro SemiCond

A Ā B C Č D E Ē F G G Ģ H Ī J K Ķ L Ļ M N Ņ O P
Q R S Š T U Ū V X Y W Z Ž
a ā b c č d e ē f g ģ h i j k ķ l ļ m n ņ o p q r s š t u ū v x y z ž
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 ! ? . ,

Myriad Pro Light SemiCond

A Ā B C Č D E Ē F G G Ģ H Ī J K Ķ L Ļ M N Ņ O P
Q R S Š T U Ū V X Y W Z Ž
a ā b c č d e ē f g ģ h i j k ķ l ļ m n ņ o p q r s š t u ū v x y z ž
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 ! ? . ,

Krāsas

C 50; M 75; Y 75; K 65
R 61; G 31; B 48

C 0; M 0; Y 0; K 100
R 31; G 26; B 23

C 0; M 100; Y 100; K 0
R 218; G 37; B 29

C 0; M 0; Y 60; K 0
R 255; G 249; B 116

C 40; M 100; Y 96; K 4
R 138; G 39; B 43

C 2; M 50; Y 85; K 0
R 230; G 136; B 61

C 37; M 36; Y 87; K 0
R 148; G 140; B 71

C 55; M 0; Y 100; K 0
R 90; G 180; B 49

C 80; M 40; Y 100; K 10
R 51; G 105; B 51

C 28; M 2; Y 90; K 0
R 164; G 205; B 62

C 30; M 60; Y 100; K 0
R 161; G 109; B 42

Pamatkrāsas

Papildkrāsas

Papildus dekoratīvais elements

Logotipa nepareizas lietošanas piemēri

Suita kultūrtelpa

Kļūdainas logotipa elementu novietojums

Suita kultūrtelpa

Kļūdainas logotipa elementu proporcijas

Suita kultūrtelpa

Suita kultūrtelpa

Kļūdainas krāsu pielietojums

Suita kultūrtelpa

Kļūdainas logotipa pielietojums uz krāsaina fona

Suita kultūrtelpa

Kļūdainas krāsu pielietojums

Vizītkartes

Vārds Uzvārds
Amats

Adrese iela X, Alsunga,
Alsungas novads, LV-3306
Tālr.: +371 XXXXXXXX
E-pasts: vards.uzvards@inbox.lv
www.suitunovads.lv

Vārds Uzvārds
Amats

Adrese iela X, Alsunga,
Alsungas novads, LV-3306
Tālr.: +371 XXXXXXXX
E-pasts: vards.uzvards@inbox.lv
www.suitunovads.lv

Logotipa un
dekoratīvā
elementa
novietojums

Veidlapas

Sūtiņu kultūrtelpa
LOREM IPSUM

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Mauris nunc congue nisi vitae suscipit tellus mauris a. Mi quis hendrerit dolor magna eget. Nunc mattis enim ut tellus elementum. Est veli egestas duis id. Porttitor massa id neque aliquam vestibulum morbi blandit. Sapien pellentesque habitant morbi tristique. Sit amet consectetur adipiscing elit ut aliquam purus sit. Tortor at auctor urna nunc id. Habitasse platea dictumst vestibulum rhoncus. Nunc mi ipsum faucibus vitae aliquet nec. Ut porttitor leo a diam sollicitudin tempor id eu nisi. Habitant morbi tristique senectus et netus et malesuada fames ac. Sed enim ut sem viverra. Pellentesque id nibh tortor id aliquet lectus. Ac placerat vestibulum lectus mauris ultrices. Nunc mi ipsum faucibus vitae aliquet nec. Tellus cras adipiscing enim eu turpis. Tempor orci dapibus ultrices in iaculis nunc. Sed augue. Id semper risus in hendrerit gravida rutrum quisque.

Sūtiņu kultūrtelpa
LOREM IPSUM

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Mauris nunc congue nisi vitae suscipit tellus mauris a. Mi quis hendrerit dolor magna eget. Nunc mattis enim ut tellus elementum. Est veli egestas duis id. Porttitor massa id neque aliquam vestibulum morbi blandit. Sapien pellentesque habitant morbi tristique. Sit amet consectetur adipiscing elit ut aliquam purus sit. Tortor at auctor urna nunc id. Habitasse platea dictumst vestibulum rhoncus. Nunc mi ipsum faucibus vitae aliquet nec. Ut porttitor leo a diam sollicitudin tempor id eu nisi. Habitant morbi tristique senectus et netus et malesuada fames ac. Sed enim ut sem viverra. Pellentesque id nibh tortor id aliquet lectus. Ac placerat vestibulum lectus mauris ultrices. Nunc mi ipsum faucibus vitae aliquet nec. Tellus cras adipiscing enim eu turpis. Tempor orci dapibus ultrices in iaculis nunc. Sed augue. Id semper risus in hendrerit gravida rutrum quisque.

Sūtiņu kultūrtelpa
LOREM IPSUM

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Mauris nunc congue nisi vitae suscipit tellus mauris a. Mi quis hendrerit dolor magna eget. Nunc mattis enim ut tellus elementum. Est veli egestas duis id. Porttitor massa id neque aliquam vestibulum morbi blandit. Sapien pellentesque habitant morbi tristique. Sit amet consectetur adipiscing elit ut aliquam purus sit. Tortor at auctor urna nunc id. Habitasse platea dictumst vestibulum rhoncus. Nunc mi ipsum faucibus vitae aliquet nec. Ut porttitor leo a diam sollicitudin tempor id eu nisi. Habitant morbi tristique senectus et netus et malesuada fames ac. Sed enim ut sem viverra. Pellentesque id nibh tortor id aliquet lectus. Ac placerat vestibulum lectus mauris ultrices. Nunc mi ipsum faucibus vitae aliquet nec. Tellus cras adipiscing enim eu turpis. Tempor orci dapibus ultrices in iaculis nunc. Sed augue. Id semper risus in hendrerit gravida rutrum quisque.

Logotipa un dekoratīvā elementa novietojums

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Mauris nunc congue nisi vitae suscipit tellus mauris a. Mi quis hendrerit dolor magna eget. Nunc mattis enim ut tellus elementum. Est veli egestas dui id. Porttitor massa id neque aliquam vestibulum morbi blandit. Sapien pellentesque habitant morbi tristique. Sit amet consectetur adipiscing elit ut aliquam purus sit. Tortor at auctor urna nunc id. Habitasse platea dictumst vestibulum rhoncus. Nunc mi ipsum faucibus vitae aliquet nec. Ut porttitor leo a diam sollicitudin tempor id eu nisi. Habitant morbi tristique senectus et netus et malesuada fames ac. Sed enim ut sem viverra. Pellentesque id nibh tortor id aliquet lectus. Ac placerat vestibulum lectus mauris ultrices. Nunc mi ipsum faucibus vitae aliquet nec. Tellus cras adipiscing enim eu turpis. Tempor orci dapibus ultrices in laculis nunc sed augue. Id semper risus in hendrerit gravida rutrum quisque.

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Mauris nunc congue nisi vitae suscipit tellus mauris a. Mi quis hendrerit dolor magna eget. Nunc mattis enim ut tellus elementum. Est veli egestas dui id. Porttitor massa id neque aliquam vestibulum morbi blandit. Sapien pellentesque habitant morbi tristique. Sit amet consectetur adipiscing elit ut aliquam purus sit. Tortor at auctor urna nunc id. Habitasse platea dictumst vestibulum rhoncus. Nunc mi ipsum faucibus vitae aliquet nec. Ut porttitor leo a diam sollicitudin tempor id eu nisi. Habitant morbi tristique senectus et netus et malesuada fames ac. Sed enim ut sem viverra. Pellentesque id nibh tortor id aliquet lectus. Ac placerat vestibulum lectus mauris ultrices. Nunc mi ipsum faucibus vitae aliquet nec. Tellus cras adipiscing enim eu turpis. Tempor orci dapibus ultrices in laculis nunc sed augue. Id semper risus in hendrerit gravida rutrum quisque.

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Mauris nunc congue nisi vitae suscipit tellus mauris a. Mi quis hendrerit dolor magna eget. Nunc mattis enim ut tellus elementum. Est veli egestas dui id. Porttitor massa id neque aliquam vestibulum morbi blandit. Sapien pellentesque habitant morbi tristique. Sit amet consectetur adipiscing elit ut aliquam purus sit. Tortor at auctor urna nunc id. Habitasse platea dictumst vestibulum rhoncus. Nunc mi ipsum faucibus vitae aliquet nec. Ut porttitor leo a diam sollicitudin tempor id eu nisi. Habitant morbi tristique senectus et netus et malesuada fames ac. Sed enim ut sem viverra. Pellentesque id nibh tortor id aliquet lectus. Ac placerat vestibulum lectus mauris ultrices. Nunc mi ipsum faucibus vitae aliquet nec. Tellus cras adipiscing enim eu turpis. Tempor orci dapibus ultrices in laculis nunc sed augue. Id semper risus in hendrerit gravida rutrum quisque.

3. Suitu kopdziesma:

"Kur tik saldās ogas auga". Šo dziesmu ar nelielām melodijas variācijām dzied visur suitos.

Kur tik saldās ogas auga

Antonija Kalēja Alsungas centrā, dzim. Zvejniece 1933.g.; pier. D.N. 1993.g.

The image shows two staves of musical notation in 2/4 time. The first staff begins with a treble clef and a 2/4 time signature. The melody consists of quarter and eighth notes. Below the staff, the lyrics are written: "Kur tik sal - das o - gas au - ga". The second staff starts with a measure rest marked with a '5', indicating a five-measure rest. The melody continues with quarter and eighth notes. Below the staff, the lyrics are: "Trai - du rī - du, rī - du rai rī - du".

*Māte, vēl kā meitene, mežā ogas lasījusi, dzirdējusi kādu sievu,
vecenīti, dziedam šo dziesmu*

*Kur tik saldās ogas auga, kā kalniņa galiņē?
Kur tik daiļas meitas auga, kā tai suitu novadē?
Va tā diža, va tā maģa, visām grazni lindrucīņi;
Visām grazni lindrucīņi, visām spangu vaiņadziņi!*

4. Katolīcības loma suišu kultūrā

Vēstures gaitā suišu novads izveidojies par vienu no lielākajiem katoļu novadiem Luteticīgajā Kurzemē. Kristīgā ticība šeit ienāca jau 13.gs. Reformācijas laikā Kurzemes-Zemgales hercogistē katoļu ticība tika aizliegta.

Katoļu baznīcas atjaunošana suišu novadā atsākās ar 1632. gadu, kad par toreizējo zemju īpašnieku kļuva Johans Ulrihs fon Šverins. Viņš bija pirmais no hercogistes lielajiem muižniekiem, kurš pieņēma katoļticību, tāpēc sastapa pretestību gan no muižnieku, gan hercoga puses. Tikai Polijas karaļa Vladislava IV atbalsts Šverinam ļāva turpināt iesākto novada rekatolizāciju, kas turpinājās visus nākamos gadsimtus.

Arī mūsdienās suišu novadā pastāv trīs katoļu baznīcas un draudzes: Alsungas Sv.Miķeļa Romas katoļu draudze, Sv.Jāņa Kristītāja Gudenieku Romas katoļu draudze un Sv.Jāzepa Jūrkalnes Romas katoļu draudze.

2016. gadā ar prāvesta Gata Mārtiņa Bezdelīgas iniciatīvu un bīskapa Viktora Stulpina svētību tapa Suišu lūgšana, tās autors Juris Lipsnis. Tā ir apstiprināta kā baznīcas lūgšana un tiek skaitīta katrā svētajā misē suišu novadā.

SUIŠU LŪGŠANA

Ar Vissvētākās Jaunavas Marijas, svētā Jāzepa un svētā Erceņģeļa Miķeļa aizbildniecību lūdzam:

Debesu Tēvs, aizlūdzam Tev par mūsu - suišu - novadu. Dāvā savu svētību un žēlastību novada ļaudīm, kuru sirdīs ir stipra ticība Tev un kuri tur godā senču mantojumu. Kungs, neļauj aizaugt takām, pa kurām staigājuši mūsu senči, sētām un druvām, ko tie iekopuši, neļauj pazust mūsu prasmēm, valodai un dziesmām.

Lūdzam Tevi, gādā par suišu draudzēm - lai tajās netrūktu ne garīgo, ne laicīgo kalpotāju. Dāvā mums stipras un bērniem bagātas ģimenes. Piešķir, Kungs, mūsu bērniem ticības dāvanu, lai viņi atrastu ceļu uz svēto katolisko baznīcu.

Stiprini, Kungs, suišu kopienu - lai tajā valdītu vienotība, saticība un savstarpēja mīlestība, lai mēs, kas šeit dzīvojam, varētu droši paļauties gan uz Tevi, gan viens uz otru.

Lūdzam arī par tiem, kuri vēl nav apzinājuši sevi par suišu kopienas locekļiem - parādi, Kungs, viņiem ceļu, kuru tie paši nespēj vai negrib ieraudzīt.

To mēs lūdzam, Kungs, Tava Dēla Jēzus Kristus vārdā. Āmen.

5. Suitu kultūras mantojums

Tradicionālā dziedāšana

Suitu novads ir unikāls ar to, ka tajā ir pierakstīts vairāk nekā 52 tūkstoši tautas dziesmu un to variantu. Te agrāk nodalīja divus dziedāšanas veidus: dziedāšanu un ziņģāšanu. Garās dziesmas, kurām ir vairāki pantiņi un sižetiski saistīts teksts, te sauca par ziņģēm. Turklāt netika šķirots, vai šī ziņģe ir tautas dziesma, vai arī to ir sarakstījis kāds komponists.

Mums pierastā suitu sieviešu ēēēēōōōō dziedāšana zinātniskajā terminoloģijā tiek dēvēta par **burdonu**. Burdons ir viens no senākajiem tradicionālās mūzikas (gan vokālās, gan instrumentālās) daudz balsības veidiem. Tas sakņojas jau pirmskristietisma perioda kultūrā un vēl šodien dzīvas tradīcijas veidā ir sastopams daudzviet pasaulē. Latvijā vēl saglabājušies atsevišķi novadi, sava veida salas, kurās burdona tradīcijas nekad nav pārtrūkušas.

Tieši burdona dziedāšanas tradīciju popularizēšanai biedrība "Etniskās kultūras centrs "Suiti"" 2004. gadā uzsāka starptautisku festivālu organizēšanu reizi trijos-četros gados.

Festivāli kopš 2004. gada sarīkoti jau piecas reizes, no tiem pēdējais 2017. gadā.

Starptautiskais burdona festivāls ir labs veids, kā vēl dzīvu tautas tradīciju, kas nodota no paaudzes paaudzē, kā pārmantotu vērtību iedzīvināt mūsdienu lauku kultūrvidē un popularizēt to plašākā sabiedrībā Latvijā un aiz tās robežām.

Tradicionālā muzicēšana un dancāšana

Vēsturiski Suitu novadā kā vienā no viskonservatīvākajiem Latvijas apvidiem visilgāk saglabājās ne tikai tautiskas parašas un ticējumi, bet arī senlatviskā mūzikas māksla. No mūzikas instrumentiem te vēl 20. gs.30. gados varēja sastapt kokles un to spēlmaņus. Ap to pašu laiku te vēl bija dzīva reiz visā Eiropā pazīstamā dūdu muzicēšana. Visilgāk Latvijā dūdu spēlēšana dabiskā vidē saglabājās tieši Alsungā. Te vēl prata pūst bukuragu. Vecākās paaudzes cilvēki šajā novadā vēl šodien prot gatavot stabules un ganu taures. Vēl būtu pieminams tridekšnis - sens piesitamais rīks, kura uzdevums ir dziedot vai dejojot akcentēt ritmu.

Mūsdienās suitos ir atdzimušas tradicionālo mūzikas instrumentu - dūdu, kokles, cītaras, stabules - spēles un darināšanas tradīcijas.

Suitiem ir saglabāts īpaši bagāts horeogrāfiskais mantojums - tāds dančus kā "Mugurdancis", "Akenšpice", "Garais dancis", "Apaļais mēness", "Garais grīslis" u.c. pazīst visā Latvijā. Tāpat visās svinībās un svētkos ļaudis laiku pavadījuši ne tikai tautiskās dejās, bet vēl vairāk rotaļās, kurās var piedalīties visi - kā veci, tā jauni, lieli un mazi.

Suitu tautastērps

Suitu tautastērps, ko pazīstam šodien, veidojies nemaz ne tik sen. Tā izcelsme ir 17. gs. sākums, kad Alsungas pilskungs Johans Ulrihs fon Šverins, pievēršot vietējos iedzīvotājus katoļticībai, kā pazīšanas un piederības zīmi ieviesa šobrīd suitiem raksturīgo apģērbu.

Suitu sievu tērps ir viskrāšņākais un bagātākais Kurzemē un, iespējams, arī Latvijā. Par to liecina tērpa daudzveidīgās komplektācijas iespējas, krāsu piesātinātība un unikālais, reizēm šķietami "dullais" krāsu salikums, ko vietējā kopienā devē par īsti suitisko. Savukārt rakstu bagātība liecina par tradicionālo prasmju attīstības līmeni un to dzīvotspēju no paaudzes paaudzē.

Suitu sievas valkā **brunčus jeb lindrakus**, kam raksturīgas košas krāsas, to gamma ir no sārti rozā, violetā līdz bordo sarkanam. Brunču apakšmalā 0,5 cm platumā ieauti balti diegi. Agrāk valkāti arī mēlas krāsas brunči - tumši zili. Brunčiem raksturīgs lāsumains audums, ko veido, sašķetinot kopā divu dažādu krāsu diegu pavedienus.

Zem brunčiem sievas valkā garo kreklu ar garām un bagātīgi izšūtām aprocēm. Krekla aprocēs ir gan ar linu izšūtas vienkrāsainas, gan ar krāsainu diegu izšuvumu. Krekla apkakle ir 3-4 cm platuma stāvapkaklīte, uz kuras lika ar smeldzēm izšūto grezno apkakli.

Suitu sievu tērpu pūrā ir trīs dažādas **jaciņas**. Suitu sievu goda tērpā tiek valkātas melnās vadmalas jaciņas (sauktas par vamžiem) ar krāsainu dziju vai pārļu izšuvumu. Toties sarkanās suitu jaciņas vilka mugurā gan godos, gan ikdienā. Tās austas no smalka sarkana vilnas diega, ritmiski ieaūžot krāsainus (zaļus, rozā, baltus vai sarkanus) pavedienus. Sarkanās jaciņas rotā dekoratīvs izšuvums un samta un krāsainu lentu izšuvums ap piedurknēm un gar apģērba aizdari un apakšmalu. Vasaras jeb raibās jaciņas valkāja kā darba apģērbu, tās darinātas no plānas, parasti vienkrāsainas vai raibas (puķainas) kokvilnas.

Tautastērpa neatņemama sastāvdaļa ir **rakstainās jostas**, suitos dēvētas par prievietiem, kas austas rakstaino audēju tehnikā. Tās sēja virs brunčiem.

Suitiem raksturīgas **rakstainas pusgarās zeķes** un tikpat koši **cimdi**, ko valkā gan sievietes, gan vīrieši. Suitu zeķu un cimdu pūrs ir bagāts ar dažnedažādiem rakstiem un krāsām, tas izceļas ar rakstu sarežģītību un daudzveidību.

Adītos **dūrgalus jeb maučus** valkā pie suitu tautas tērpa gan vīrieši, gan sievietes kā krekla piedurkni zem jakas vai bruslaka.

Suitu sievu tērps izceļas ar daudzveidīgām un krāšņām **villainēm un vilnas lakatiem**, kas cits par citu greznāki, un katram no tiem ir savs nosaukums (*govskuņģis, garpraņa, zīdstrīpa, mellais nēzdogs jeb kanisers*). Vispopulārākā suitos ir *trakā drāna* - villaine ar ieausto košo krāsu rūtojumu. Dižos godos valkā balto rakstaino villaini un *mēleni*, kas ir greznākās un darināšanas ziņā sarežģītākās villaines. Balto rakstaino villaini valkā kopā ar tumši zilās (mēļas) krāsas villaini - mēleni, abas saspraūžot ar saktu.

Ceļa villaines tiek austas tāpat kā baltās rakstainās, tikai bez raksta joslas un bārkstīm.

Suitos sievas un meitas rotājas ar trīsriindu **burbujsaktu** jeb **trīsrindeni**, ko vēl papildina ar saktas gredzenu. Sastopamas arī divriindu un vienriindu saktas, sauktas par divrindeni un vienrindeni. Krekla aizdarei lieto dažāda izmēra krekla saktiņas ar un bez sarkanām actiņām.

Sievu galvas sega ir ļoti grezna, kas sastāv no četrām kārtām: sviedru lupats, aube, ragu lakats un virslakats. Meitas valkāja spangu vainagus.

Vīru apģērbs. Pie goda tērpa pieder bruslaks, veste, gaišas bikses, izrakstīts lina krekls, josta (audene, ādas josta ar metāla aizdari vai arī slenģene), lakatiņš, cepure, saukta par rateni, krancis (cepures rotājums).

Bruslaks jeb vīru svārki ir šūts no melnas, brūnas vai pelēcīgas vadmalas ar divriindu pogām. Bruslaku apjoza ar jostu. Greznākā ir slenģene - metāla josta. Ne mazāk krāšņas ir ādas jostas ar metāla apkalumiem un aizdarēm. Audeni vīri parasti lika virs mēteļa.

Apavi. Suitos turīgākie vīri valkāja melnus ādas zābakus, bet, ja zābaku nebija, tad kurpes vai pastalas. Sievas valkāja puszābakus, kurpes un pastalas.

Tautas tērpa elementu izmantošana

Arī mūsdienās suitu novadā tradicionālais tautastērps joprojām bieži tiek vilkts dažādās norisēs - gan gadskārtu godos, gan arī baznīcas svētkos. Bieži vien arī mājražotāji un amatnieki, tirgojot savu produkciju, nēsā tautastērpu vai tā elementus. Pilnais suitu goda tērps ir darbam nepiemērots, tāpēc bieži vien tiek vilkti tikai atsevišķi elementi. Daži labās prakses piemēri redzami fotoattēlos.

Suitu valoda

Suitu novadam raksturīga savdabīga valoda – īpatnēja leksika un gramatika, kas radusies uz kuršu valodas pamata un kurā spilgti saglabāties kursiskais un lībiskais substrāts (suitu novads atrodas robežjoslā starp lībiskajā un vidusdialektā runājošajiem). Suitu valodai ir raksturīgi dažādi saīsinājumi vārdu galotnēs, tostarp vārdu personālajās galotnēs: es redz, tu redz (es redzu, tu redzi). Divskanis "au" tiek izrunāts kā "ou": tas tout (tā tauta). Saīsinātas ir lietvārdu pamazināmās formas: puķīte, bērīts u.t.t. Tāpat locījumu galotnes: siermim ziegim, vieglam dienam, puķītem u.t.t. Vienskaitļa lokatīva galotne vienmēr ir īss „e”: name, māje u.t.t., turpretī darbības vārdu galotnes tagadnē vienmēr izrunā gari un lauži kā pagātnes formā, piemēram: dārbojās, laižās u.t.t.

Suitu valodā ir visā Kurzemē pazīstamie patskaņu pagarinājumi pie „r” skaņas: dārbs, bārgs, cetorts u.t.t. Turklāt daudzus atsevišķus vārdus izrunā citādāk, piemēram: kaņupe (kaņepe), plūne (plūme) u.c. Ir arī daudz īpatnēju vārdu: pucene (pīlādzis), kangas (stelles), piekods (pavalgs), kacēt (sasniegt kaut ko ar roku) u.t.t.

Kulinārais mantojums

Līdzīgi kā Suitu novadā saglabājušās dažādās unikālās tautas kultūras iezīmes, šeit vēl šodien, nododot no paaudzes paaudzē, ir saglabāti daudzi interesanti ēdieni. Visslavenākais ir visā Kurzemē pazīstamais sklandrausis, ko suitos gan vairāk sauc par suitu rausi, borkānrausi jeb žograusi.

Sklandrausis bija pirmais no Latvijas pārtikas produktiem, kas tika iekļauts pārtikas kvalitātes shēmā „Produkti ar garantētām tradicionālām īpatnībām”, kurā ir jau vairāk nekā 1100 citu produktu no visas Eiropas, ko aizsargā tiesību akti par ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību, aizsargātiem cilmes vietas nosaukumiem un garantētām tradicionālām īpatnībām.

Vēl suitos tradicionāli gatavota skābmaize (citur Latvijā saldskābmaize), skābputra, ķisene (skābēts auzu ķiselis), ķiļķēni ar gaļu, bukstiņputra, leitīis ar rāceņiem u.c.

Joprojām suitos tiek darīts arī alus pēc tradicionālām metodēm, kā arī raudzēti mājas vīni.

Svētki un godi

Tāpat kā citur Latvijā, arī suitos tiek svinēti **gadskārtu svētki**, taču ar vien suitiem raksturīgām iezīmēm, jo novadā cieši savijušās tautiskās un kristīgās tradīcijas.

Svarīgākie svētki un godi: Lieldienas, maija dziedājumi Dievmātes godam pie krustiem suitos,

Vasarsvētki (bieži svinēti kopā ar festivālu *Lebediks suitos* Alsungā maija beigās), vasaras saulgrieži (21.jūnijs), Jāņi, Annas diena (jūlija beigās), Zāļu dienas (augusta vidus), Svētā Miķeļa svētki (septembra beigās), Ziemassvētki.

Suitu novadā saglabājušās arī īpatnējas kristību, kāzu un bērņu tradīcijas.

Dzīvās tradīcijas

Unikālais vieno

SUITI

Ziedulejas iela 1, Alsunga,
Alsungas nov.
EKC Suiti vadītāja Dace Martinova,
Tālrunis: +371 29222103,
E-pasts: dace.martinova@inbox.lv
www.suitunovads.lv